

• Perfil biogràfic del prevere, • mestre i investigador

• Josep M. T. Grau Pujol

Una abnegada i constant dedicació al ministeri sacerdotal, la docència, l'escoltisme, l'excursionisme, la llengua, el patrimoni i les persones caracteritzen mossèn Albert Palacín.

Albert Palacín i Artiga va néixer a la vila aranesa d'Arties el 12 de gener del 1939 a causa de l'exercici laboral dels seus pares, Francesc, nat a Alòs d'Isil (Pallars Sobirà), i Cèlia, de Reus, ambdós, mestres de primària.¹ Ell era un home de muntanya, a qui agradava anar al bosc amb la gent del poble a buscar bolets, caragols, maduixes... Quan acabava les classes, solia agafar la canya per pescar truites al riu Garona o al Valarties, o bé l'escopeta per anar a caçar. Prova de l'afecte que li tenien és l'homenatge que li feren els naturals, l'any 2003, a Arties en recordança del seu mestratge en aquells anys tan difícils. Amb la pujada del nou règim franquista, l'Estat no els reconeix la plaça, obtinguda en temps de la II República. La propera destinació de la família fou Castellar del Vallès (on romangueren quatre o cinc anys), posteriorment aconseguiren marxar fins a Ripoll, on consolidaren la plaça el 1944. Els seus pares, a més d'una bona educació, van transmetre als seus fills l'amor a la llengua i l'afició a la muntanya, entre altres coses.

En aquesta vila mil·lenària cursà els primers estudis. Tot i les penúries econòmiques de la postguerra, els baixos sous i les nombroses boques per alimentar (cinc fills) a la llar no hi mancà mai l'estima als llibres i a la cultura catalana. Segons ens explica Mn. Albert, la seva mare els llegia en veu alta llibres en català d'Artur Martorell o de Folch i Torres, obres que foren la lectura habitual per a tots els germans. Als estius, en temps de vacances, viatjaven fins a Reus, al mas de l'àvia, on hi havia de tot: horta, arbres fruiters, animals de granja, un cavall i gallines, moltes gallines. Aquest indret era el lloc de trobada d'oncles i cosins, i juntament amb Ripoll fou el paradís de la seva infància. Anaven a Salou amb el carrilet o la tartana, feien revetlles amb berenars i grans globus de paper que el seu oncle Ricard enlairava cap al cel.

La vocació sacerdotal el fa entrar, amb dotze anys, al seminari de Vic, on trobà un bon caliu de mestres i companys, sense oblidar les sortides i excursions a la natura; però la prematura mort del pare, l'any 1956, quan el nostre protagonista

¹ Per a una visió general de la família us remetem al llibre *Els germans Artiga i Esplugas recorden* (Reus 1987), i de la seva mare, traspassada el 2001, vegeu Cèlia Artiga Esplugas, *L'escola que jo he viscut (1919-1977)* (Reus 1991). I pel que fa al vessant pedagògic, la seva obra *Material escolar* (Vic 1983).

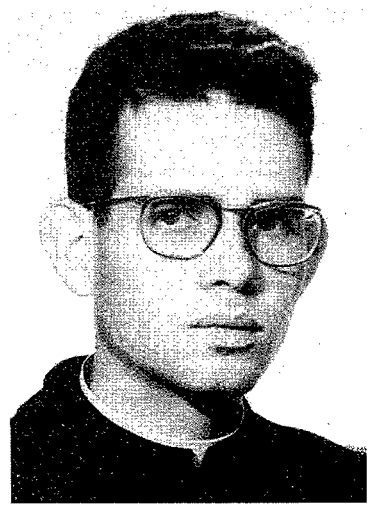
Escoles d'Arties amb el Montardo al fons, on va néixer Albert Palacín el 12 de gener del 1939.

Els tres germans Palacín a Castellar del Vallès els anys 1942-1943 (d'esquerra a dreta, l'Albert és el primer).

Mn. Albert Palacín davant la capella de Sant Pau al seminari de Tarragona en companyia de la seva mare i germans als anys seixanta.

Retrat de quan tenia 23 anys, durant la seva estada a la Universitat Gregoriana de Roma (1962).

tenia 16 anys, fa que la mare sol·liciti el trasllat a Reus, per poder comptar amb el suport dels familiars més propers, de manera que prossegueix la seva formació acadèmica i espiritual al seminari de Tarragona (Filosofia i Teologia). La bondat i fortalesa de la seva mare fa que a tothora la família es mantingui unida.

Als estius aprofitava per a estudiar magisteri a l'escola normal de la mateixa ciutat, fins que aconseguí el títol de mestre. Del 1963 al 1964 resideix al Col·legi Espanyol de Roma per assolir la llicenciatura en teologia per la Universitat Gregoriana, i serà a la ciutat eterna on s'ordenarà sacerdot (1963) de mans del cardenal Albareda; després d'una estada a Munic (Alemanya) torna a la diòcesi tarragonina per a exercir la docència al col·legi episcopal de la Mare de Déu de la Mercè de Montblanc des del curs 1966-67 fins l'any 1999.

Al final de la dictadura militar i amb la manca del reconeixement oficial de la llengua catalana, es preparà eficaçment el seu aprenentatge i la didàctica a l'escola, així el curs 1966-67 al col·legi de la Mercè s'encarregà de les classes de català, utilitzant com a eines bàsiques les gramàtiques *Signe* i *Trameses*, aquestes darreres editades a Reus el 1966. Els estius del 1968 i 1969 assisteix a Barcelona als cursos de Rosa Sensat "Pompeu Fabra" i "Alexandre Galf", dirigits per Joan Solà; entre el 1969 i 1973 imparteix, a 115 alumnes, cursos de català per a adults a Montblanc i a l'Espluga de Francolí, i amb posterioritat, intervé en els cursos de reciclatge de català per als mestres de la Conca.

Campanar restaurat de Forès.

En els cursos de BUP i COU del col·legi de la Mercè de Montblanc imparteix les assignatures de català i llatí des de l'any 1966 fins al 1999² i a l'Institut Narcís Oller de Valls, de llengua i literatures catalanes (1989-99).

No oblida estimular els nois a través de la participació en concursos escolars d'arreu de Catalunya amb constants premis i distincions. Tal és el cas de la convocatòria del Centre de Lectura, celebrada a Reus el 1970; des del 1971 col·labora activament en els concursos escolars de les festes i fires de Sant Maties, convocats per l'Ajuntament de Montblanc. Aquest afany d'engrescar els alumnes en el coneixement i estima de la seva terra continua durant la dècada dels vuitanta; així als alumnes de BUP i COU del col·legi de la Mercè de Montblanc els encarrega un conjunt de treballs de toponímia recollits en tres volums, que ell tutela: el primer, del curs 1980-81, obrí el Premi Baldiri Reixac; el segon data del curs 1981-82, i el tercer, del 1982-83. L'abast territorial de les recerques no es tanca a la Conca sinó que s'obre al Camp de Tarragona, les Muntanyes de Prades, les Garrigues, l'Urgell i el Penedès, segons sigui la procedència dels escolars.

A més de la toponímia tracta l'onomàstica, l'etnografia i la història; aquesta interessant iniciativa la continuà a Valls en l'àmbit de l'Alt Camp, però canvià el treball col·lectiu per l'individual. En les festes de la Mare de Déu de la Candela del 1991 reberen nombrosos guardons.

Una altra de les seves inquietuds ha estat l'estudi de la naturalesa, en especial, de la Conca. El 1973 ingressà a la Institució Catalana d'Història Natural, fou promotor del Centre Excursionista de l'Espluga de Francolí, tingué cura de l'edició del llibre *Recull de l'Espluga* (1974), en el qual publicà l'article "Estudi de la botànica del terme de l'Espluga", a més de la de la revista *L'Oriol*. A Montblanc també col·laborà amb els Centre d'Estudis de la Conca de Barberà, així com amb el d'Història Natural, tant en aspectes d'investigació com de difusió; en aquesta línia l'any 1978 apareix el seu treball "Apunts sobre la geologia de la Conca" en la miscel·lània

² El seu pas pel col·legi de la Mercè l'exposa ell mateix a "Breu cronologia dels 40 anys de la fundació del col·legi episcopal Mare de Déu de la Mercè de Montblanc", dins *Història del convent i del col·legi episcopal Mare de Déu de la Mercè de Montblanc* (Lleida 1994), 127-142. Sobre l'esmentat centre educatiu vegeu també el llibre *Quadern d'aniversari. Col·legi Mare de Déu de la Mercè. Montblanc* (Montblanc 2004).

Aplec de Treballs (Montblanc 1978), en les pàgines 135-143; en el següent número, el 2 (1980), en les pàgines 155-162, juntament amb Josep Queraltó, publica la recerca “La polla d'aigua”, i amb el darrer autor i Josep M. Domingo, “Observacions i apunts fets sobre la guineu”, en les pàgines 145-154.

El 1979 en la monografia del pare Jordi Bou, *L'ermita de la Stma. Trinitat de l'Espluga de Francolí*, publica el treball “Apunts geo-botànics de l'entorn de l'ermita de la Stma. Trinitat de l'Espluga de Francolí”, en les pàgines 21-24. El seu gran èxit editorial, però, ha estat la coordinació i coautoria de *l'Itinerari per l'alzinar de la Pena*, la primera edició del qual és de l'any 1980, presentat amb motiu de la XI Trobada Excursionista de la Santíssima Trinitat, amb un tiratge de 400 exemplars multicopiats. En la segona edició, del 1981, es reeditaren 600 llibrets més; l'any següent se'n féu una tercera edició impresa amb 1.500 exemplars, i el 1985 se'n féu una quarta amb el mateix tiratge anterior.

Puntualment no manquen col·laboracions en revistes locals com *Espitllera*, *El Foradot* (Montblanc) o *El Francolí* (l'Espluga de Francolí).

Atès que en l'article de Jaume Ferrer Puig, d'aquest mateix volum, ja es comenten els seus estudis sobre els balls parlats, us hi remetem.

En l'àmbit pastoral, en arribar al col·legi de la Mercè de Montblanc el curs 1964-65, amb 25 anys, és nomenat rector de Lilla, fins on es desplaçava amb una moto Montesa (amb sotana, és clar!). Allà converteix l'abadia en una casa de colònies; les primeres persones a ocupar-la foren les alumnes del col·legi Maria Immaculada de Reus, que havia conegut anteriorment en colònies del Remei i Arbolí. En haver d'ocupar-se de l'internat del col·legi de la Mercè, deixa la regència de la parròquia lillenca, tot i que la continua visitant per portar joves montblanquins i espluguins a la casa rectoral. Els anys setanta fou nomenat vicari de l'Espluga de Francolí, on connecta d'una manera especial amb els joves, per als quals organitza

colònies, escoltisme, excursionisme, camps de treball a l'estiu, amb el suport inestimable del Casal i del senyor Lluís Carulla Canals. Des de l'Espluga s'encarregarà de Senan, on, amb grups de joves espluguins, montblanquins i blancafortins, aconsegueix rehabilitar l'abadia, que s'enfonsava, amb tots els

Sortida amb els escoltes de Montblanc al castell d'Escornalbou (27 de juliol del 1999).

*Colònies a Gessa (Val d'Aran)
amb els escoltes (anys setanta).*

serveis indispensables, un esforç realment encomiable i del qual, quan ho recorda, encara se sorprèn. D'aquest petit poble, a més, en restaurarà l'església romànica, que esdevindrà la seva primera obra de recuperació del patrimoni artístic; per fer-ho comptarà amb l'ajut dels veïns i el suport de les administracions públiques (1978-1986).

Durant una dècada (1975-1985) fou vicari episcopal de la zona Conca-Urgell-Garrigues. En aquesta etapa té el goig de gaudir del mestratge de l'arquebisbe tarragoní Josep Pont i Gol, del qual guarda molt bon record.

L'any 1984 assumeix la parròquia de Blancafort i, novament i amb la il·lusió i l'empenta que el caracteritza, realitza obres a l'abadia, on estableix la seva residència. Igual que en altres pobles cerca un local per als nois i noies, que arranja amb l'ajut dels pares, de manera que neix l'Agrupament Mare de Déu del Tallat. El pas dels anys no perdona tampoc l'església de Blancafort i es veu obligat a actuar en la teulada, el terra, el presbiteri (amb un nou altar) i la capella del Sagrat Cor, i encara disposa de temps per a fer dos cursos de català per a gent gran. Aleshores, el 1993, ja sense la responsabilitat de Senan, s'encarrega de la parròquia de Forès, i l'any següent, de la de Belltall, on hi estarà quatre o cinc anys.

L'octubre del 1997 pren possessió de les parròquies de Montblanc, Rojals, Prenafeta, la Guàrdia dels Prats i Lilla. En el camp de conservació del patrimoni artístic destaquen les restauracions dels temples en estreta col·laboració amb els seus veïns: a Forès restaurà el campanar malmès i va reconstruir la closa de l'església. Arran del seu nomenament com a plebà de Montblanc el 1997 continua la tasca del seu predecessor, Mn. Àngel Bergadà, en la restauració de l'església arxiprestal de Santa Maria, que alterna durant un període amb la docència a l'Institut de Valls. Primer es rehabilità la meitat de la coberta de la nau principal, el 1999 es recuperaren quatre pinacles, part del parament dels contraforts, gàrgoles i una part del campanar. No oblidà l'interior, amb especial atenció als retaules de Sant Bernat i Sant Bernabé, i el de Santa Anna. A la vila ducal també ha merescut la seva atenció l'església de Sant Miquel i el seu valuós enteixinat, per al qual ha disposat del valuós ajut de l'Escola de Conservació i Restauració dels Béns Culturals

de Catalunya. Finalment, també a Montblanc, ha dut a terme la remodelació del Centre Parroquial.

L'any 2004 culmina la restauració de l'església parroquial de la Guàrdia dels Prats amb motiu de les festes del VII Centenari de la Mort de Sant Pere Ermengol, les quals mobilitzen tot el poble i són motiu del manteniment de la seva identitat. També impulsa i coordina el llibre *La Guàrdia dels Prats i la seva església*, de 160 pàgines.

Tots sabem que anar al davant costa i desgasta, però Mn. Albert, pacientment, sap aglutinar una munió de persones en un projecte comunitari, col·lectiu, està amatent a tothora a petits detalls, pendent de les administracions, de les visites d'arquitectes, de paletes, de gestionar la paperassa, d'atendre els donatius de particulars, de preparar els actes per recaptar diners (concerts, sopars populars, loteria...).

El 1971 a l'Espluga de Francolí promou l'edició de les revistes *Inquietuds* i *Borrallons de Neu*.³ Ha estat consiliari diocesà d'escoltisme i professor a l'Escola d'Esplai a Tarragona de Tècniques de Natura. Els estius dels anys 1965-70 organitza colònies a l'abadia de Lilla, que condiona amb l'ajut d'alumnes del col·legi de la Mercè i membres dels agrupaments escolta de Montblanc i l'Espluga. Precisament l'escoltisme ha estat una de les seves dedicacions més intenses, i la que ha donat més fruit. La formació de l'Agrupament Escolta Mare de Déu de la Mercè, actiu en l'actualitat, el portarà a fer sortides arreu del nostre país, primer al Montsant, i després al Pirineu, a Gessa i Aldòs d'Isil; en ambdós llocs contribueix a arranjar les cases de colònies; a la Val d'Aran, la Casa Mateu (operativa del 1975 al 2000) i al Pallars, la Borda de Casa Senet.

En un altre ordre de coses treballa amb el grup de Camins Oberts, de cara al Tercer Món; participà en les pasqües de joves a Poblet, les trobades d'estiu a Santo Domingo de Silos, en les de Taizé, per Nadal, a Roma, París i Barcelona. Un dels aspectes que ens remarca tothora és el tracte amb els alumnes del col·legi de la Mercè, i és veritat, tots ells (i el sotassinat n'és testimoni) recordem sempre les seves classes amb admiració i estima.

El 8 de novembre del 1998 és nomenat fill adoptiu de Blancafort. Més recentment, l'11 de novembre de l'any 2004, va rebre de la Fundació Lluís Carulla de Barcelona el premi d'Actuació Cívica en la divuitena edició.

Tant els qui l'hem tingut de professor com els qui hem participat en activitats culturals valorem la seva capacitat de treball, la seva pedagogia, la seva exigència; en les parròquies, la seva integració, l'esforç per dignificar i recuperar els edificis històrics, i en els joves, l'amor a la natura i al país i, evidentment, el compromís en la fe.

³ Per ampliar l'etapa espluguina podeu consultar el llibre de Jordi Roca Armengol, *Història de l'Espluga de Francolí. El segle XX* (l'Espluga de Francolí 2005), VI: 142-144.